

HOE BLIJVEN WE BINNEN DE 1.5 GRADEN TEMPERATUURSTIJGING?

OPLOSSINGSRUIMTE: TRANSPARANTIE EN EERLIJKE PRIJZEN

Ik hoor Arie van de Brand, voorzitter Biologica, bij een van de eerste Biobeurzen, ergens begin deze eeuw, nog enthousiast meedelen dat biologische landbouw op doorbreken staat! Toen bedroeg het bio-areaal circa 2,5 procent. Nu is het 4 procent. Dat valt erg tegen als je het vergelijkt met de groei in andere Europese landen als Oostenrijk, Estland en Zweden. Die spannen de kroon met meer dan 20 procent biologisch areaal. We hebben een nieuwe soort omschakelaars nodig om de sector te laten groeien.

TEKST KEES VAN VELUW | ILLUSTRATIE FREEPIK, DIANA BEEKVELT

Waarom blijft de groei in Nederland ver achter? Waarom staan onduidelijk landbouwvormen als 'natuur-inclusief', 'boeren voor natuur', 'precisielandbouw', 'agro-ecologie' enzovoort meer in de picture dan 'biologische landbouw'? We zijn nota bene een duidelijk omschreven vorm van landbouw, geborgd in EU-wetgeving, met keuringsinstanties, met logo's, zelfs de wetenschap draagt steeds meer bewijs aan dat bio-gecertificeerde landbouw beter is voor mens, dier, natuur, klimaat, inkomen en geluk. Waarom hangen beleidsmakers dan niet aan onze lippen?

Geen durf! Zijn we het contact met de samenleving kwijtgeraakt? Hebben we niet genoeg gelobbyd in Den Haag of Brussel? Is de burger er toch ingeluisd door de mooie praatjes van grote multinationals die 'echt' aan duurzaamheid werken met fantastische logo's als 'Planet Proof', 'Gezondere keuze' (binnen deze productgroep) en 'Kip van Morgen', terwijl dat allemaal maar marginale verbeteringen zijn? Worden we toch nog steeds beoordeeld als een morele dwaling want met 'bio kan je de wereld niet voeden'? Zijn we zo druk met van alles en nog wat dat we de tijd niet meer nemen om als burger, als boer(in), als consument, als docent, als wie dan ook, tijd te nemen om eens goed te reflecteren op onze keuzes? Waarom blijven we maar hangen in de brandjes-blus-modus en zoeken we niet naar de echte oorzaak van de brand?

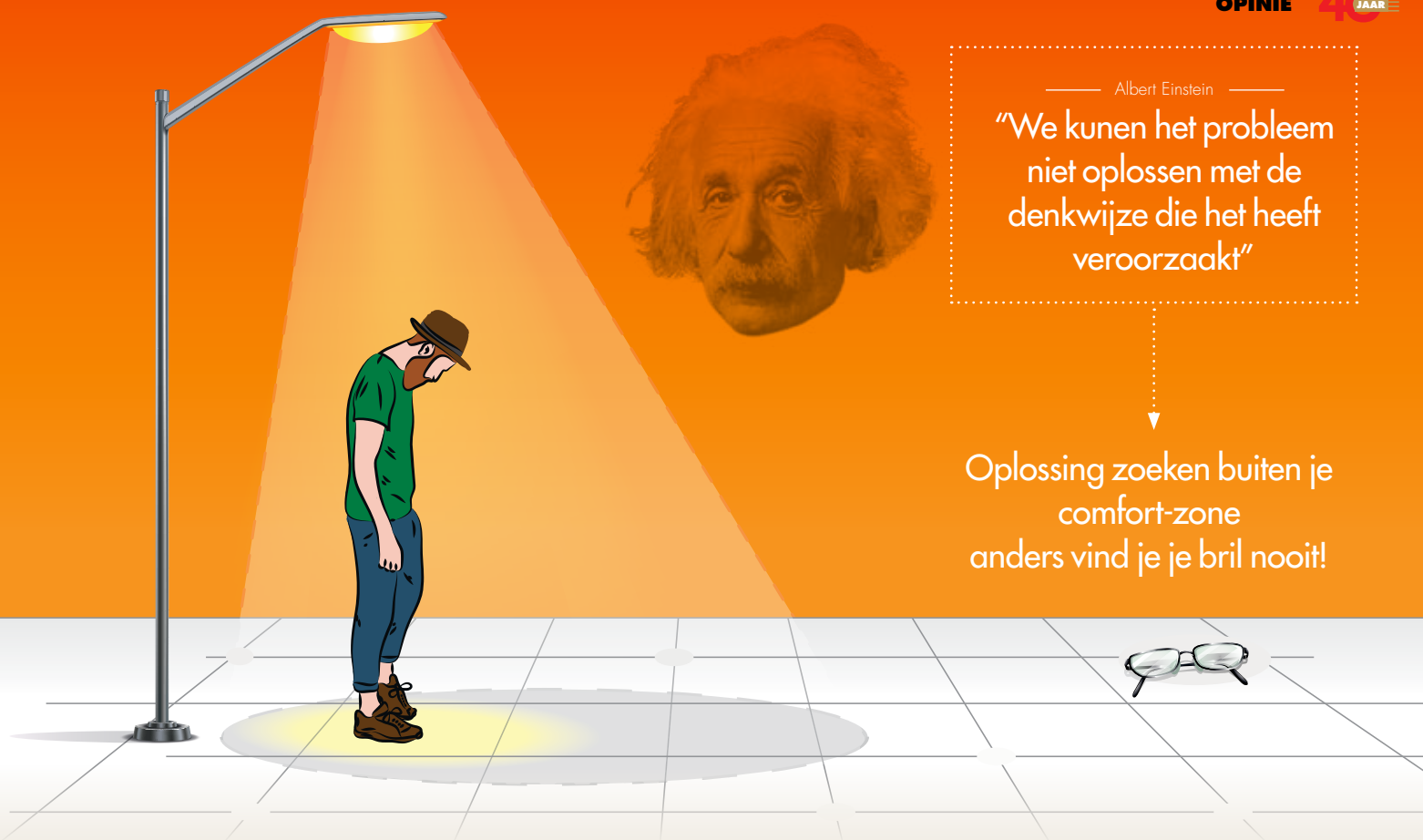
Je kan honderden redenen verzinnen waar het aan ligt. Ik denk dat het vooral aan onszelf ligt. Aan ons gebrek aan durf om principieel voor een echt biologische landbouw te gaan. We zeggen vaak dat boeren die met hun tractor demonstreren gevangen zitten in het huidige financiële systeem. Maar ook biologische

boeren zitten, ondanks onze grote idealen, gevangen in het economisch systeem. In 2013 vierden we als bio-sector feest want er was voor één miljard euro aan bio-voeding omgezet. De omzet zal nu 1,7 miljard zijn. We houden dat cijfer alert in de gaten; het een indicator voor succes! Voor mij is dat een signaal dat ook de biologische sector teveel is blijven steken in een agrarische activiteit die vooral bedoeld is om de bankrekening positief te houden. Daar is niets mis mee maar het is wel de oude economie, de economie van voor corona.

Vernieuwingsmotie. Alle signalen om drastisch te veranderen staan op groen. De EU heeft een fantastische visie om de bio-landbouw te stimuleren. De corona-crisis heeft bij alle biologische boeren die in een korte keten zitten, de omzet doen stijgen. Steeds meer jongeren zijn op zoek naar een stukje grond om voedsel te produceren, moestuincomplexen hebben wachtlijsten enzovoort. Het aandeel Cultural Creatives, de groep burgers die ook graag hun gedrag willen veranderen, bestond in 2012 uit een kleine 2 miljoen Nederlanders. Dat moeten er inmiddels wel 3-4 miljoen zijn.

Drastisch ons gedrag veranderen kunnen we! De boeren die eind vorige eeuw omschakelden naar biologische landbouw gingen dwars tegen de mainstream in. En toch schakelden ze om. Ze vonden het wiel opnieuw uit, in hun eentje en later met studiegroepen. Zo langzaam begon de biologische trein te rollen en te groeien. Ik ken een heel aantal boeren die omschakelden naar bio en dan na een tiental jaren doorschakelden naar biodynamisch en nu naar agroforestry of zelfs experimenteren met voedselbossen! Die vernieuwings-emotie is erg hard nodig. De problemen

'De boer en de burger zijn de twee belangrijkste 'sectoren' in een samenleving.'

— Albert Einstein —

“We kunnen het probleem niet oplossen met de denkwijze die het heeft veroorzaakt”

Oplossing zoeken buiten je comfort-zone anders vind je je bril nooit!

in de landbouw zijn te urgent. Als we doorsukkelen met de huidige veranderingsnelheid dan blijven we nooit binnen de 1,5 graad temperatuurstijging. Met alle gevolgen van dien.

Ecologisch rendement. Een heel aantal studenten van de WUR hebben hun tanden in dit taaie stuk vlees gezet. Wat boven komt drijven in hun oplossingsruimte is: volledige transparant zijn over je bedrijfsvoering en als boer of boerin de discussie aandurven met je klanten over ‘ik wil ook een redelijk inkomen’. Er zijn al massa’s studies gedaan naar true-cost-accounting en naar de verborgen kosten van landbouwproducten. We weten dat er iets mis is met prijzen van voedsel. Maar hoe verander je dat in de praktijk? Je klanten de echte kostprijs berekening laten zien is een begin, maar het is niet genoeg. Je moet als voedselproducent ook volledig transparant zijn over je bedrijfsvoering, over je kosten, over je doelen en dromen en daarbovenop appelleren aan dezelfde dromen en idealen van je klant. Je moet hen de mogelijkheid geven om mee te bouwen aan de post-coronale-economie. Als je de prijs beschouwd als een investering van de klant in je bedrijf dan krijgt de klant daarvoor drie rendementen terug. Allereerst een financieel rendement: de boer krijgt een redelijk inkomen en kan daardoor mooie producten voor je blijven produceren. Als tweede een ecologisch rendement in de zin dat het bedrijf samenwerkt met de natuur en biodiversiteit handen en voeten geeft. Als derde een sociaal rendement: je behoort bij de groep burgers die werkt aan een oplossing. Landbouw is en blijft de basis van de samenleving.

De boer en de burger zijn de twee belangrijkste ‘sectoren’ in een samenleving. De rest, banken, overheden, onderzoek- en onderwijsinstellingen, supermarkten enzovoort zouden dienend moeten zijn aan deze twee groepen. Zo werkend, begint een nieuwe economie, een nieuwe huishouding. Een huishouding bestaande uit de goede mix van ratio, gevoel en ervaring. Als je een beetje antroposofisch bent zie je hier de driegleding in een nieuw jasje tevoorschijn komen. Het is misschien niet toevallig dat in de afgelopen 13 jaar, dat we de prijs uitreiken, vooral BD-bedrijven de Ekoland Innovatieprijs kregen!

Nieuwe economie. Kijk eens op de site van de Stads-groenteboer in Amsterdam. Daar telen vijf jonge mensen groenten. Ze leveren 30 weken groente-pakketten af. De prijs van de pakketten? Dat laten ze aan de klant over. Maar ze zeggen er wel bij: een pakket kost ons ca € 19,- Als je dat betaalt zijn onze kosten gedekt en verdienen wij een minimumloon. Betaal je meer dan kunnen we anderen onze pakketten tegen een lagere prijs aanbieden of verdienen we iets meer dan het minimum bruto uurloon van € 16,-. Ook de Ommuurde Tuin in Wageningen experimenteert met dit systeem. Het zijn inspirerende voorbeelden van de nieuwe sociale huishouding. Dit soort (jonge) boeren zijn de huidige nieuwe omschakelaars met die broodnodige vernieuwings-emotie! Een nieuwe denkwijze zoals Albert Einstein dat prachtig verwoord. Er moet nog veel ontwikkeld worden maar het begin is er. Net zoals de eerste omschakelaars die dwars tegen de mainstream ingingen. Wie volgt hen? ■